

Lujos Magyar Örökség-díjas lett

A magyar szobrászat jelesei kétszeresen is részei a magyar örökségnek. Elsősorban alkotásaik révén, melyek a magyar örökség részei lesznek, persze, csak akkor, ha nem döntik le, nem lopják el, nem törik össze, nem robbantják föl őket, vagy nem enyésznek el idővel. De műveik tárgyának köszönhetően is, hiszen – ez nem páratlan ugyan, mégis jellemző magyar sajátosság – zömmel azokat a történelmi személyeket, eseményeket örökítik meg, akik, amelyek nemzeti örökségünk meghatározó részei.

Az idén 75 éves Kő Pál ilyen mester. Munkáinak köszönhetően kétszeresen is megilleti a Magyar Örökség-díj. Elég végigtekinteni befejezetlen életművén. Nem fognak találni egyet sem köztéri munkái között, legyen az helyi vagy országos jelentőségű, amelyik nem példázza állításomat. Befejezetlen életművet mondtam, hiszen a szemlátomást kicsattanó egészségnek örvendő mester egy hete egymásután kétszer mondta nekem fölemelt ujjal, mélyen a szemembe nézve: „Nagyon sok dolgom van még.” Vagyis, lesz még részünk abban a szívmengető örömben, vagy ha az a cél, nekiveselkedő búsulásban, amit az ő történelmi szobrászata vált ki belőlünk.

Kezdjük az elején. Előbb a főbb művekkel, időrendben. Sajnos, még fölsorolásukra sincs mód. Hál' Istennek Kő Pál minden tekintetben igen termékeny művész. Ez életvidámságának köszönhető. A „megtörhetetlen emberkedélynek”, mondaná róla is Madách Imre. Tele van életkedvvel, mert a munkájában örömet leli, és ez új feladatokhoz csinál neki kedvet. Tanítani kell ezt a magatartást. Szerencsére ő tanítja is.

Mohács. 1975-76. 29 sírjel, amelynek kivitelezésében a hibátlanul kiválasztott alkotótárs segíti, Samu Géza. Lujos, ahogy barátai hívják, immár nemcsak maguk között, ekkor alig lépett még túl a merész krisztusi életkoron. Mit jelent ez? Művész, tudós, fölfedező, föltaláló életében a fénykort, annak is a csúcát. (Van ilyen fény.) Ha nem született volna más a keze, esze, szíve nyomán, ezzel az egy művel is beírta volna magát a Magyar Örökség aranykönyvébe. Micsoda kár, hogy e sírjeleket rágja az idő! Megsúgom, van megoldás: a japán módszer. Amikor az enyészett már-már birtokba venné, csak újra kell faragni őket, akár most is, és később is, éppen 40 évenként.

Magyar Messiás. Ez a rácsot zúzva zuhanó madár 1977-ben nagyon bátor mű volt.

A vatikáni magyar kápolna 3 domborműve, 1980. A falain végigfutó, szentjeinket ábrázoló kődomborművek közül 3 az övé. *Szent Adalbert kereszteli/bérmálja Szent Istvánt; Szent Gellért vértanúsága; Boldog Özséb,* magyar rendalapító. Szerepelni fognak a Magyar szentekről szóló filmjeimben. Ő is, mivel Boldog Özséb domborművén széttárt karral ajándékozza Özsébnek néhány személyes ismerősét, tanítványát. Ezen a művén tűnik föl először nekem, milyen fontos számára a kéz.

Bécsi kávézó. Fórum szálloda, 1983. Monumentális fadombormű, melyen az elveszett polgári múlt emlékezetes alakjai között megörökíti jelentős kortársait is. Már nem a kávézó főfalát díszíti. Eldugták. Igaz, már Finta Jóska szállodája sem fórum többé.

Kőrösi Csoma Sándor. Dombormű, 1984. Első terrakotta változata a birtokunkban van. A feleségemnek komoly szerepe volt a Kőrösi Csoma emlékében, ezért kapta meg az első, eredeti változatot. A megrendelő ui. változtatást kért, meg kellett még egyszer csinálnia.

Károly Róbert. Gyöngyös, 1984. Ehhez az álló bronzszoborhoz én ültem modellt. Sokat tanultam belőle, tőle. Nem csendben dolgozik. Mesél közben, mondja, mit és miért csinál. Irigylem a tanítványait.

III. Béla király. Baja, 1986. Barát volt a modellje ennek is. Lujos használja a barátait, bár a végeredményt tekintve öntörvényű. A király – életében is óriás – szoborban X lábakon áll. Lujos jó megfigyelő. Mondja is, a nagyon magas férfiak ikszlábúak. (A modellje nem az, nyaranta

találkozom vele az uszodában.) Fontos elem a művészetében: legyen alakjaiban mindig valami szerethető.

Barát, B. Farkas Tamás feküdt modellt *Szondi György* síremlékéhez. 1989, Drégelypalánk. A XX. században ilyen csak Kő Pálnak juthat eszébe. Miért? Azért, mert témáihoz illően nemcsak a jelenben él, hanem a változásban változatlan időben. Magyar hadvezéreknek síremlék járt a hős korokban. Kinek jár ez leginkább, ha nem a hősi halált halt Szondi Györgynek?

Podmaniczky Frigyes szobra, karjában a városvédő Pallasz Athénéé szobrának kicsiny másával. 1990. Budapest, Podmaniczky tér.

Kossuth Lajos, Szolnok, 1994. Amíg védett helyet nem kapott, állandóan ellopták a kardját. De van másik is, Nagypaládon. Meg harmadik is, a tollas kalapú, posztókabátos 1973-ból. Ezt szeretem legjobban.

Lóról leszálló *Szent István király*, Gellérthegy, 2001. Vascszimáival jól megkapaszkodik a haza földjében. Egy Szent Istvánjai közül.

Aba Sámuel, Ópusztaszer, 2001. Mintha ennek is barátarc adott volna ihletet.

Egressy Béni, Miskolc, 2016. Március 11-én én avathattam föl. Ha arra járnak, vessenek egy pillantást a szobor bal öklére. Meg a könyvet mutató jobb tenyerére. A csizmájára, aminek láttán Apellész vargája is megkukulna. Mindent elmondanak arról, miért szerethető Lujos minden műve.

Már csak cím és hely szerint sorolom örökség tárgyú műveit: *Hunyadi János*, Jánoshalma; *József Attila*, Salgótarján; *Mikszáth Kálmán*, Szécsény; *Móricz Zsigmond*, Nyíregyháza; *Áchim András*, Békéscsaba; *Sinka István*, Vésztő; *Mátyás király*, Kempinski Hotel; *Mészáros Lázár*, Baja; *II. világháborús emlékmű*, Szigetszentmárton. Hevesen, Veresegyházán is áll egy-egy. *Kölcsey*, Szödémeter; *Balassi Bálint*, Zólyom; *Grósz József érsek*, Kalocsa; *Kuncz Aladár*, Noirmoutier; *A magyar tudomány emlékműve*, Budapest; *Antall József-emlékmű*, Balatonfüred; *Nagy Gáspár-emléktábla*, Szombathely. És még *Csontváry*, *Faludy György*, *Kodály Zoltán*, *Krúdy Gyula*, *Nagy László*. Vannak még, de nincs rá terem.

Még két magyar-mítoszihletésű, nem köztéri művét emelném ki, a szívemnek két legkedvesebbet. A *Szarvaskirály* (2001) kis bronz. A másik kis mérete ellenére is monumentális. A krisztusi korba lépés előtt, 1972-ben faragta. A talán másfél méter hosszú szobor *táltos* csődört ábrázol, ahogy hosszan elnyúlt testtel repül a magyar táj, földek, falu, templom fölött. Vihart hoz rá, vagy védelmezi?

Végül néhány szívemnek kedves, magánihletésű műve: *Édesapám* katonasapkában, *Delila*, a kézen álló, *Kislány arany fülbevalóval*, *Kukás*. Bizony, ők is a Magyar Örökség részei.

2015. március

Jankovics Marcell